

»Et rensdyr med en enorm omvendt penis,« det er Sjóns association til begrebet 'Det nordiske'

Faldt i gryden som barn

4

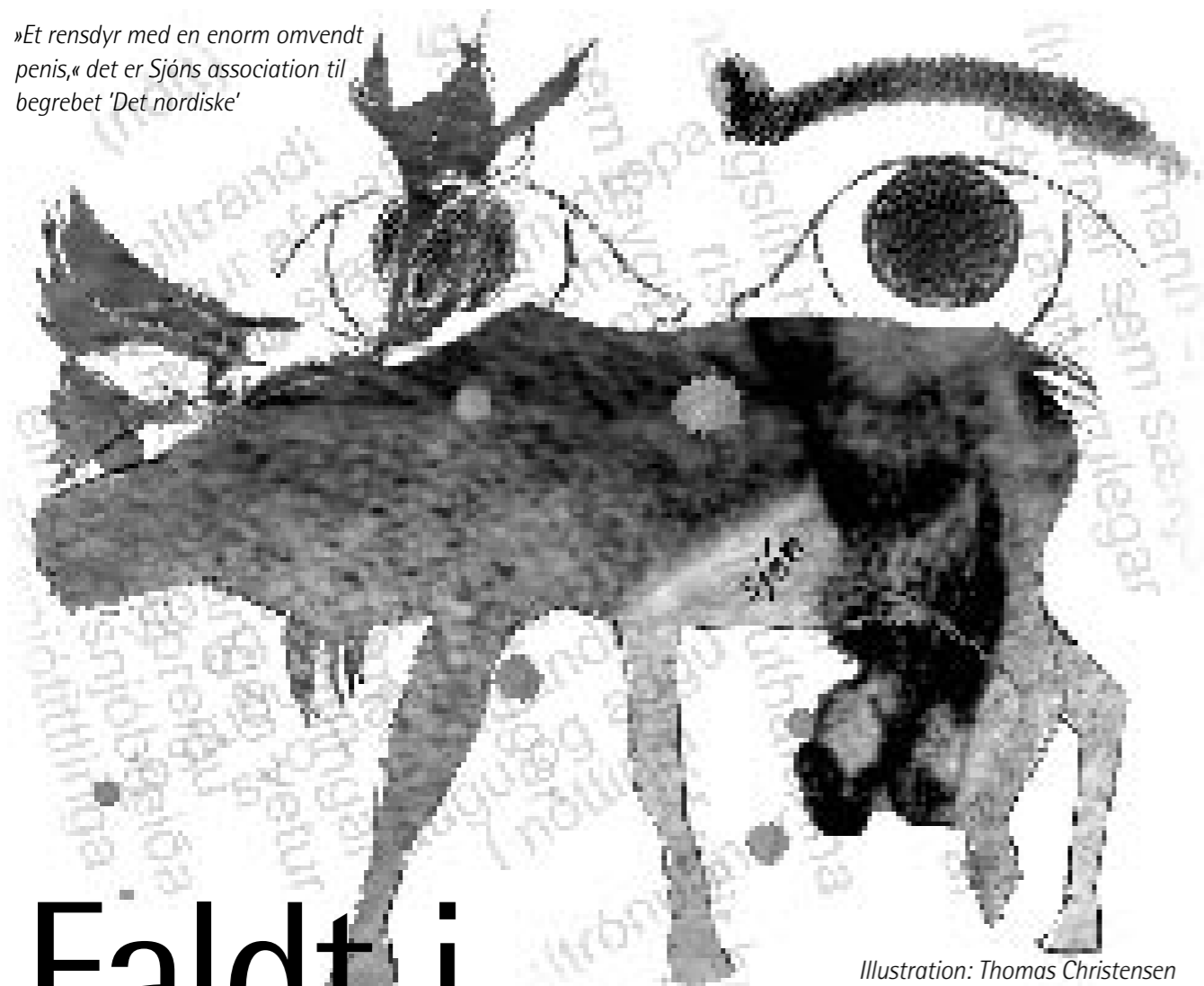

Illustration: Thomas Christensen

Den islandske ord-troldmand Sjón startede med at udgive sin egen stencilerede digtsamling som 15-årig. Nu er han forfatter på landets største forlag, og romanen *Dine øjne så mig* er oversat til stort set alle nordiske sprog.

Tekst: Johnny Hedegaard Madsen

Der går mange historier om Sjón. At han var fast mand på luftguitar, da gruppen Sugarcubes turnerede i 80'erne. At han ynder at optræde i Merlin-kostume med høj hat og tryllestav til sine oplæsninger. At han engang på kun fem timer for fuld automatpilot skrev en surrealistisk digtsamling.

Det er ikke helt til at vide, om man skal tro på alle historierne. Men fakta er i al fald, at han giver den på alle tangenter. For ikke at sige, at han nogle gange ligefrem får tangenterne af og vender alting dadaistisk på hovedet. Det gælder også indholdet i bøgerne: både hans romaner og digte er frihedssøgende magnetfelter, hvor himmel og jord mødes.

Sjón har indtil nu udgivet 11 digtsamlinger, heraf en del på eget forlag, som er blevet solgt på værtshuse. En genre, der på Island næsten er etableret og hedder "kraáljóð", værtshusdigte. I de sidste år har han imidlertid slået sig mere og mere på romanen. Den fjerde, *Med tindrende tåre*, er netop udkommet på islandsk.

Vi fik fat på Sjón, der efter nogle år i London, nu lever i Reykjavík med kone og børn. Interviewet blev indledt med et formelt spørgsmål:

Hvorfor foretrækker du at lave interviewet på engelsk? Det strejffede mig lige, at jeg har hørt, Björk nægter at tale dansk...

– I mit tilfælde er det bare det faktum, at jeg har så lidt øvelse i at tale og skrive dansk. Det er en myte, at folk her hader danskerne. Jeg ved, det vil skuffe en masse danskere, men det er sandt.

Hvorfra kommer dit pseudonym?

– Det er en forkortelse af S(igur)jón og betyder syn. Det var en god maske at gemme sig bag for en femten år gammel poet, da jeg publicerede min første digtsamling i sommeren 1978.

»Jeg er en storby-dreng. Født i Reykjavík, opvokset i Reykjavík. Men i det sidste års tid har jeg istandsat en lille hytte på sydkysten. Så måske følger jeg vildmarkens kalden og ender med at tygge rødder til morgenmad.«

Du er storbymenneske?

– Ja, jeg er en storbydreng. Født i Reykjavík, opvokset i Reykjavík. Men i det sidste års tid har jeg istandsat en lille hytte på sydkysten. Så måske følger jeg vildmarkens kalden og ender med at tygge rødder til morgenmad.

Bliver man rig af at være islandsk forfatter?

– Nej, antallet af læsere tillader os ikke at blive rige. Forfattere oversætter i stedet bøger, giver undervisning, etc. Jeg har selv skrevet film-manuskripter og sangtekster.

Det gode digt

Du lagde ud som lyriker allerede som 15-årig. Faldt du i druide-gryden som barn?

– Ja, jeg faldt i en samling af moderne poesi fra hele verden, da jeg var ti. Før det havde jeg læst traditionel islandsk lyrik fra syv-års alderen.

Din seneste digtsamling Myrkar figúrur fra 1998 blev bl.a. udgivet på en ambient-cd. Kan man skrive

ambient-digte?

– Alle digte er ord, som forsøger at blive ambient-lyde (– af og til ender de som soundtracks til tampon-reklamer på tv...)

Hvad forlanger du af et godt digt?

– For mig er digte først og fremmest anekdoter om visse øjeblikke i ét menneskes liv, poetens, og da vi alle er temmelig ens, vil læseren (eller tilhøreren) finde dem resonante med hans egne særlige øjeblikke.

Kraften i historierne

Fortæl lidt om Dine øjne så mig. Hvor kom ideen fra?

– Jeg boede i byen Maastricht i 1990, da jeg drømte om en lille figur af ler. Den gav mig besked på at tage til Prag og besøge Rabbi Loews grav, skaberen af *Golem*. Jeg forberedte mig ved at genlæse *Golem* af Gustav Meyrink, en bog som den islandske surrealist Alfreð Flóki forærede mig ti år tidligere.

5

Sjón koketerer med, at han bærer solbriller på sine fotos for at beskytte folk fra det tindrende lys indefra...
Foto: Einar Falur Ingolfson

Hvad skete så?

– Så tog jeg til Prag og lavede en handel med den gamle Løve. Han løste nogle af mine følelsesmæssige problemer, og jeg skrev en bog baseret på myten om Golem. For mig er det en bog om næstekærlighed, at være et 'mensch' under umulige omstændigheder. Samtidig handler det om den kraft og indflydelse, historier har i vores liv.

At mødet med Rabbi Loew løste op for nogle følelsesknuder lyder spændende. Hvad var det, du lærte?

– Arh, det må forblive en hemmelighed, indtil jeg har afsluttet tredje bind i triologien. Men det hele endte godt...

Du har lige udgivet opfølgeren Med tindrende tåre. Hvad handler den om?

– Den beretter historien om Leo Løve, da han kommer til Island ved slutningen af 2. verdenskrig. Han er nødt til at finde det guld, som kan skabe den signetring, han bruger til at få gjort sin søn af ler levende. For at gøre det må han begå en forbrydelse, for at begå forbrydelsen må han blive islandsk indbygger. (En halvdel af guldet er gemt i munden på H.W. Karlsson, frimærkesamler). Som i *Dine øjne så mig* er der et galleri af underlige typer; frimurere, varulve, kæmper, engle... Og mere end en håndfuld fortællinger inden i fortællinger...

Hvordan føles det, at Dine øjne så mig er ved at være oversat til alle de nordiske sprog?

– Det er altid interessant at se, hvordan en historie bliver modtaget i en anden kulturel kontekst. Indtil videre har den fået flotte anmeldelser i Sverige og Norge, og det er altid en bonus. Det eneste minus er, at det kan gøre det svært at koncentrere sig om nye ting...

Skriver nat og dag

Hvordan er din arbejdsproces, når du skriver romaner?

– Jeg bruger en lang periode på at samle materiale, som er relevant for historien og dens verden eller stemning. Derefter skriver jeg nogle få kapitler for at eksperimentere med den fortællende stemme i romanen. Det kan tage nogle år. Dernæst arbejder jeg på plottet og strukturen og skriver korte synopsis til hvert kapitel. Til sidst sidder jeg ved compute-

ren og skriver dag og nat, til jeg har et manuskript. Så går jeg i gang med bogafpudsningen. På den anden side er poesi noget, som bare sker, når det sker.

Er der en genre, der ligger dit hjerte nærmest?

– Det er romanen. Jeg nyder at beskæftige mig med personernes personlighed, og de situationer de finder sig selv stillet i, slutter Sjón.

Advarsel! Seks skud fra Sjóns billedpistol

Hvad er den mest forundrende opdagelse, du har gjort som surrealistisk digter og sjælsdetektiv?

– At jeg er en god dreng, der kan lide at græde.

»Et tilfældigt møde mellem en symaskine og en paraply på et dissektionsbord« hedder den klassiske definition på surrealismen med et citat fra Lautréamont. Er der en særlig islandsk udgave?

– Det længe ventede møde mellem væddertestikler og dine læber på en gaffel...

»Får i regnvejr og ryler, der pisser« er en drilsk vens omtale af Island. Stemmer det?

– Jeg ville ønske, han havde ret, det er mit favoritvejr til ørredfiskeri - fårene udgør et interessant publikum.

Har du noget forhold til Vølven og Vølvens spådom?

– Jeg ligger med hende, så jeg er ikke berettiget til at mene noget om hendes profetier.

Hvis du var en islandsk sweater, hvilket mønster havde du så?

– Den type, der minder om et elendigt år på Wall Street.

Her til sidst en lille, gammel surrealistisk selskabsleg: associationer. Hvad er dine associationer til disse tre ord: a) litteraturteori b) Halldór Laxness c) det nordiske?

- a) En mand der tager handsker på fødderne.
- b) En butterfly der imiterer en moustache.
- c) Et rensdyr med en enorm omvendt penis. ■

...Peeeeeeew!

1982

Oven på mig er du et korthus
en violin med perler i håret
og et bryst af porcelæn
jeg er en stol
Under mig er du en skorpion
med tatoveret ansigt
og dansesko på de otte fødder
jeg er en handske
Over os svæver mælkeglassene
og solen er af sne

(oversat af Jeanette Fich Jespersen i Nordica, 1991)

Nordiske citater

I de senere år er interessen for nordisk litteratur vokset uden for Norden. En og anden vil sikkert mene, at dette er symbolsk for århundredskiftet. Man betragter ikke længere nordisk digtekunst som litteratur for melankolske mavesårpatienter.

Einar Már Guðmundsson: Ord i nord, Dansknoter 1, 2001.